

UDENRIGSMINISTERIET

EKN, sagsnr.: 24/00775
Den 5. februar 2024

Rådsmøde (almindelige anliggender) den 20. februar 2024

SUPPLERENDE SAMLENOTAT

4. Artikel 7-procedure (Polen)2

4. Artikel 7-procedure (Polen)

- Status

KOM (2017) 0835

Revideret udgave af samlenotat forud for rådsmøde (almindelige anliggender) den 15. november 2023. Nye afsnit er markeret med streg i margenen.

1. Resumé

I december 2017 aktiverede Europa-Kommissionen proceduren efter EU-traktatens artikel 7, stk. 1, over for Polen. Baggrunden var, at Polen havde gennemført en række retsreformer, som ifølge Kommissionen udgjorde en systemisk trussel mod retsstatsprincippet, der er en af EU's grundlæggende værdier. Sagen har siden været under løbende behandling i Rådet (almindelige anliggender). På rådsmødet den 20. februar 2024 forventes en statusdrøftelse af Polen. Det er Polen selv, som efter regerings skiftet har anmodet om, at statusdrøftelsen sættes på Rådets dagsorden med henblik på at præsentere en handlingsplan for kommende tiltag for at rette op på landets retsstatsudfordringer. Den danske regering er meget bekymret over retsstatssituationen i Polen og er generelt enig i Kommissionens kritikpunkter af Polens retsreformer og hilser derfor den nye polske regerings planer velkommen. Regeringen bakker aktivt op om, at man holder artikel 7-proceduren på dagsordenen i Rådet, indtil der er fundet en tilfredsstillende løsning på problemerne. Regeringen ser positivt på, at Polen selv beder om, at punktet sættes på dagsordenen, og fra dansk side støttes der op om de polske bestræbelser for at rette op på landets retsstatsudfordringer.

2. Baggrund

Kommissionen besluttede i december 2017 at aktivere artikel 7, stk. 1, i Traktaten om den Europæiske Union (TEU) over for Polen. Baggrunden er, at Polen har gennemført en række retsreformer, som ifølge Kommissionen udgør en systemisk trussel mod det grundlæggende retsstatsprincip. Det var første gang, at proceduren i TEU artikel 7 blev aktiveret over for et medlemsland.

Hovedpunkterne i kritikken fra Kommissionen – som deles af et flertal af medlemslandene – vedrører særligt den politiske indflydelse på det polske retssystem. Den er konkret kommet til udtryk i form af bl.a. udskiftning af dommere gennem fremskyndet pensionering og politisk indflydelse på dommerudnævnelser i Polen. Kommissionen vurderer, at reformerne samlet set risikerer at skabe tvivl om det polske retsvæsens uafhængighed. Et flertal af medlemslande har bakket op om Kommissionen og har løbende tilkendegivet deres bekymring over retsstatssituationen i Polen.

Første del af proceduren efter artikel 7, stk. 1, er en høringsproces af Polen i Rådet (almindelige anliggender). Seks hørings-sessioner er blevet gennemført siden 2018, senest ved rådsmødet (almindelige anliggender) den 30. maj 2023. Rådet er desuden blevet orienteret af Kommissionen om status på sagen en række gange, senest ved rådsmødet (almindelige anliggender) den 15. november 2023.

Rådet godkendte den 17. juni 2022 Kommissionens forslag til gennemførelsesafgørelse om Polens genopretningsplan. Forud for godkendelsen havde der været et længere forhandlingsforløb mellem Polen og Kommissionen. Med gennemførelsesafgørelsen om genopretningsplanen betinges udbetalingen af midler fra genopretningsfaciliteten til Polen bl.a. af gennemførelse af en række milepæle, der skal adressere Polens udfordringer i forhold til retsvæsenets uafhængighed. Polen har endnu ikke leveret tilfredsstillende på milepælene.

Den nye polske regering tiltrådte i december 2023 og har understreget, at den vil genskabe respekten for retsstatsprincippet. Under den forudgående valgkamp var Polens adgang til genopretningsmidlerne et centralt tema. Den adgang forudsætter, at Polen gennemfører milepælene om retsvæsenets uafhængighed. Siden tiltrædelsen af den nye regering har Polen taget positive skridt i den rigtige retning. Det er blandt andet kommet til udtryk i polsk støtte til de spanske formandskabskonklusioner om Rådets årlige retsstatsdialog fra december.

Artikel 7 i Traktaten om Den Europæiske Union

Proceduren indebærer, at Rådet på begrundet forslag af en tredjedel af medlemslandene, Europa-Parlamentet eller Europa-Kommissionen med et flertal på fire-femtedele af sine medlemmer (minus det pågældende land, dvs. aktuelt 21 medlemslande), og efter godkendelse af Europa-Parlamentet, kan fastslå, at der er en klar fare for, at et medlemsland groft overtræder de grundlæggende værdier, der er nævnt i TEU art. 2. Inden da hører Rådet det berørte medlemsland og kan efter samme fremgangsmåde rette henstillinger til medlemslandet.

Det Europæiske Råd kan ligeledes ved enstemmighed og på forslag af en tredjedel af medlemslandene eller Kommissionen og efter godkendelse fra Europa-Parlamentet – og efter at have opfordret dette medlemsland til at fremsætte sine bemærkninger – fastslå, at et medlemsland groft og vedvarende overtræder værdierne nævnt i TEU art. 2. Hvis en grov og vedvarende overtrædelse måtte blive fastslået af Det Europæiske Råd, kan Rådet med forstærket kvalificeret flertal beslutte at suspendere visse af medlemslandets rettigheder, herunder dets stemmeret.

3. Formål og indhold

På rådsmødet (almindelige anliggender) den 20. februar 2024 forventes en statusdrøftelse om retsstatssituationen i Polen.

Det er Polen selv, som efter regeringsskiftet har anmodet om, at statusdrøftelsen sættes på Rådets dagsorden den 20. februar 2024. Fra polsk side har man til hensigt at præsentere en handlingsplan for gennemførelsen af relevante retsreformer, der skal genskabe domstolenes uafhængighed, og som man vurderer vil være tilstrækkelige til at afslutte artikel 7-proceduren mod Polen. Man vil i den forbindelse redegøre for kommende tiltag, og de tiltag som man allerede har taget.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke i sig selv at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet, erhvervslivet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

En række medlemslande har løbende udtrykt bekymring over retsstatssituationen i Polen på råds-møderne og formået at fastholde sagen på dagsordenen. Enkelte lande har været mere tilbageholdende eller har – for ganske fås vedkommende – støttet Polen i sagen.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen er meget bekymret over retsstatssituationen i Polen og er generelt enig i Kommissionens kritikpunkter af Polens retsreformer. Regeringen har løbende udtrykt sin bekymring i Rådet og i forbindelse med bilaterale møder med repræsentanter for den polske regering.

Regeringen finder det afgørende, at alle medlemslande lever op til EU's grundlæggende værdier, herunder demokrati og retsstatsprincippet. EU's grundlæggende værdier er afgørende for legitimiteten og effektiviteten af EU-samarbejdet, herunder eksempelvis også hvad angår det indre marked.

Regeringen bakker aktivt op om, at man holder artikel 7-proceduren på dagsordenen i Rådet, indtil der er fundet en tilfredsstillende løsning på problemerne. Regeringen ser positivt på, at Polen selv beder om, at punktet sættes på dagsordenen, og fra dansk side støttes der op om de polske bestræbelser for at rette op på landets retsstatsudfordringer.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt for Folketingets Europaudvalg til orientering den 10. november 2023.